

Erdély

ALAPÍTVÁ 1892-BEN

Új sorozat, 136. szám
2020/2.Az Erdélyi Kárpát-Egyesület
– Kolozsvár 1891 ÉrtesítőjeFőszerkesztő: Tóthpál Tamás
(tothpaltamas@gmail.com)
Főmunkatárs: Pál GyöngyiA következő lapszám megjelenik:
2020. március 13.**MIÉRT INDONÉZIA? – ELŐADÁS****ÉS ÉLMÉNYBESZÁMOLÓ**

■ „Indonézia azon kevés országok egyike, ahol még iga-zi nagy kalandokat élhet át az utazó, közelebb kerülhet az érintetlen természethez, a paradicsomi állapotokhoz. Trópusi őserdők, elbűvölő szigetek, mesés partok, bűvárokodás, hindu szellemiség, Bali – az istenek szigete, és mindez természetes állapotban, tömeges turizmus nélkül. Egy igazi teleenciklopédia élében.” Így nyilatkozik Bársán László, akit legfőképp kíváncsisága hajtott az egzotikus szigetországba. Bár eredetileg Borneó őserdejét szerette volna felfedezni, végül Szumátrára esett a választás, Délkelet-Ázsia legelmáradottabb vidékére, ahol a mélyszegénységben tapasztalta meg utazása legkedvesebb élményét: az udvarias, mosolygó, jókedvű és pozitív emberekkel való találkozást. Ha téged is elbűvöl az indonéz kultúra, várunk február 18-i, keddi előadásunkra 19 órától az Apáczai-líceum dísztermébe.

HÓ VÉGI KÖNYVBEMUTATÓ: A HARGITA-HEGYSÉG TURISTAKALAUZA

■ A baróti Tortoma kiadó 2019-ben *A Kárpát-koszorú hegyei* címmel indított új turista-kalauz-sorozatának első könyve Zsigmond Enikő kötete, a *Hargita-hegység turistakalauza*. A közel 300 oldalas több száz színes fotóval illusztrált, térképmellékletekkel ellátott kiadvány több szokványos túra-kalauznál. A szerző foglalkozik a hegység helynévedésével, fekvésével, határaitával, felhasználhatóságával, vízhálózatával, gyógyvizeivel, mofettáival, élővilágával, természetvédelmi területeivel, a közlekedési lehetőségekkel, a térség váraival, az országúti turizmusból a Hargita lábainál elterülő falvak épített örökségével. A második részben 53 jelzett turistaút között válogathat a túrázó. A *Függelékben* a Hargitáról szájhagyomány útján fennmaradt legendákat szedte csokorba a szerző, saját meséit is hozzáadva, hogy a szüleikkel barangoló kicsik hallgathassák a tábor-tűz mellett vagy a menedékházban. A sorozat logója a címlapon a HAR-gyök sumér ékírással agyagba vésett jele, ami hegyet, országot, hármast halmot jelent. A „Hargita regényében” a szerző saját élményepizódjait is felvillantja, így teremtve hitelesebb légkört az olvasó számára. Mindenkit szeretettel várunk a kötet bemutatására február 26-án, szerdán 19 órától a Kolozsvári Rádió koncerttermébe. Házigazda: Rostás-Péter István szerkesztő.

Székelyföldi lovas szánozás, avagy a tél örömei

Egyik téli kirándulásunkon a fehér táj látványa beindította a fantáziánkat, gyermekkorunk fehér, havas teleiről, szánkózásról nosztalgiztunk, valaki a csengettyűs lovas szánozást emlegette, eldöntöttük hát: lovas szánozni megyünk. Január végére terveztük kirándulásunkat Parajdra, mert ott és akkor a legvalószínűbb, hogy van elég hó. Az enyhe tél miatt így is izgultunk eleget, de végül sikerült!

KOVÁCS D. ZSUZSA

Első nap Erdőszentgyörgyre látogattunk, ahol a múzeumként működő, nemrég felújított Rhédey-kastélyban szeptemberben nyílt kiállítás a gróf Rhédey család történetéről. Az angol királyi családdal való rokonságuk a világszép grófkisasszony, Rhédey Claudia és Alexander Württemberg házasságával kezdődött, ükunokájuk a ma uralkodó II. Erzsébet brit királynő. Rhédey Claudia 1812 szeptemberében született Erdőszentgyörgyön, a kastélyval szemközti református templomban keresztelték, ott konfirmált, és a templom kriptájában helyezték örök nyugalomra alig 29 évesen bekövetkezett tragikus halála után. A kiállított tárgyak és multimédiás eszközök által megismerhetjük Claudia és férje, Alexander életét, a korra jellemző bál hangulatot és Erdőszentgyörgy történetét. További kiállítások ismertetik a kommunista falurombolás áldozatává vált közeli Bözödújfalú történetét és az erdőszentgyörgyi születésű Bod Péter életét és munkásságát. Az ezermester fő műve, a Marosvásárhely főterén felépített zenélő kút ma már nem létezik, hű mását a Margit-szige-

Lovas szánozás napsütésben, forralt borral, tepertyűs pogácsával

ten láthatjuk, az emlékszóban pedig testközelből csodálhatjuk meg működő makettjét. Felkerestük az út túloldalán álló, gótikus stílusban épült Árpád-kori, ma református templomot, majd a városban sok huzavona után 2004-ben az elárasztott Bözödújfaluból beköltözött hívek számára épült római katolikus és unitárius templomot.

Bözödön az unitárius templomot és a Bözödi György-emlékházat látogattunk meg. A kére festett, tapasztott falú házikó parányi ablakaival Bözöd legrégebbi házának számít. Itt látta vendégül Bözödi György Móríc Zsigmondot, aki végiglátogatta a székely szombatok portáit, adatokat gyűjtve Erdély trilogiájának megírásához.

Innen szomorú helyre indultunk, a szellemfaluba, az egykori Bözödújfaluba. A romániai falurombolás jelképévé vált települést 1988-ban árasztották el. A bözödi víztározó partján fél-

reeső, csendes helyen áll a Sira-tófal, amelybe az egyik elsüllyesztett ház megmentett ablakát illesztették. A falhoz vezető ösvény két oldalán kopjafák, annyi, ahány ház volt Bözödújfaluban, felülnézetből kiadja az egykori falurajzot. A kitelepítettek minden augusztus első szombatján falutalálkozót tartanak: emlékezni szülőfalujukra, templomukra, iskolájukra, gyermekkoruk helyszíneire, találkozni rokonaikkal, szomszédaikkal.

Másnap következett a lovas szánozás. A Bucsin-tető felé vezető műútról hamarosan letértünk a Halálpatak völgyének nevezett erdei útra, amelynek tisztásán már várt a lovas szán, lobogott a tűz, forrt a bor. Csoportonként tettünk egy-egy kört a lovas szánal, a várakozók forralt bort kortyolgattak a fagypontra ragyogó napsütésben, töpörtűs pogácsával. A tisztás közelében, a patak túlsó partján Áprily-emlékhelyet fedez-

tünk fel, amelyet kopjafa jelölt. Sajnos nem tudtuk megközelíteni, mert a hozzá vezető híd használhatatlanná vált. Itt állt a ház, ahol a második világháború borzalmaitól menekülő költő töltötte 1943 nyarát, erre a helyre emlékezve írta később *Halálpatak* című versét.

Harmadnap kipróbáltuk a parajdi sós fürdőt, majd útban hazafelé meglátogattuk Hármásfalú egyik faluját, Csókfalva unitárius templomát; az itteni lelkész pásztorolja a Bözödújfaluból Erdőszentgyörgyre költözött unitárius híveket – történetük így lett kerek egész. Hármásfalú Makfalva és Erdőszentgyörgy között, a Kis-Küküllő jobb partján fekszik. Az 1950-től használt furcsa falunév Csoóri Sándor szerint álarcos név, ugyanis a névadással három, Erdélyben egyedi nevet viselő település tűnt el a térképről: Atosfalva, Csókfalva és Székelyszentistván.

Palczér János, a hegyek szerelmese

(1932. március 10. – 2020. január 21.)

■ Kedves túratársunktól, nagyszerű túravezetőnk-től búcsúztunk januárban: életének 88. évében távozott közülünk Palczér János, a hegyek szerelmese. Otthon érezte magát a természetben, mindig szívesen túrázott barátaival. Az Erdélyi Kárpát-Egyesületnek 1991-es újjáalakulásától aktív tagja volt, számos kirándulást szervezett, vezetett egyedül és túravezető társaival együtt. Felejthetetlenek Martonossy Magdával, Kolombán Gyulával közös túrasorozataik a Gyalui-havasokba, a Szamosok vízkörnyékére, a Torockói-hegységbe, Pádis környékére. Ezekre a kirándulásokra minden szükséges információt, térképet, fényképet tartalmazó szórólapokat készítettek. Az ősz volt a kedvence, az erdő sárgába, vörösbe hajló árnyalataival, az itt-ott felbukkanó fenyők mélyzöldjével és az azúrkék égbolttal. Ilyenkor csodálatos fényképeket készített, amelyeket gyakran bemutatott az EKE fotókiállításain, számos díjat elnyerve.

Nagyszalontán született, a középiskolát Nagyváradon végezte, a kolozsvári Műegyetemen szerzett gépészmérnöki oklevelet, majd nyugdíjazásáig a kolozsvári Tehnofrigban, később az abból kiváló kutatóintézetben (ICPIAF) dolgozott. Mérnöki pontossággal írta meg könyveit szerett hegyeiről, Bihar-Vlegyása és bővített kiadása, Gyalui-havasok, Bucsecs-hegység. Számos cikke jelent meg a *Gyopárban*, előadásokat tartott Erdély hegyeiről bármikor és bárhol, ha erre felkérték.

Egyik könyve mottójával búcsúzzunk tőle (Áprily Lajos: *Természet*): „Csudálatok ezer szemmel, / ezerszemű szerelemmel... / Szépségedből örök lázban / ezer szemmel lakomáztam... / Titkok között barangoltam / s én is csak egy titkok voltam.”

Nyugodjál békében!

Kovács D. Zsuzsa

BOZSOKI ADRIEN

Keserédes januári kirándulás a Brüll-kilátóhoz

Január a tél közepe, nem a legkedvezőbb időszak a természetjárás-hoz, még ha enyhe is a tél és kevés a hó, az idő borús, nedves, ködös, csúszósak, sárosak az utak. De mi, ekések megtanultuk, hogy „rossz idő nincs, csak lusta turista”. Ködös, borús időben indulunk egy téli kirándulásra január 17-én, Barabás Ibolyának a Brüll-kilátóhoz, a Slamovics-házhoz és a Dumbrava-gerincre meghirdetett túrájára.

PÁL GYÖNGYI

Télen a napok rövidek, az időjárás kiszámíthatatlan, jobb, ha a városközeli erdőbe kirándulunk. A monostori végállomástól kezdjük gyalogtúránkat a Szent János-kút felé vezető úton. Ezt az útszakaszt az elmúlt években felújították, kerékpáros és gyalogos sávval látták el, így kényelmesen és gyorsan eljutunk a Gorbó-völgyi elágazáshoz. A hídon át elhagyjuk a Kerék csárda épületét, és most már a Gorbó völgyében folytatjuk utunkat. Az egykori katonai lőtér következik, áll még itt néhány elhagyott épület. A terület délnyugati részét piknikezésre használják a városlakók. A lőtér területét kívülről megkerüljük, mint régebben is, ha a Gorbó völgyébe mentünk, ugyanis míg a katonaság használta, tilos volt átkelni a poligonon. Az út a völgyön halad, a vége felé már csak ösvényekben folytatódik a Gorbó-patak felső szakasza. A szelice út felé északra a Bivalyosnak nevezett legelő alatti meredek, vad patak-völgyektől szabdalta erdős területen (Hideg-völgy) eredő patakocskák összefolyásából jön létre a Gorbó patakja. Ott ösvények vezetnek tovább a Bivalyos rét, Szelice és Csürölve települések felé, erre felé elérhetjük az EKE-forrást is. A Gorbó völgye valamikor kellemes kirándulási hely volt, a kanyargós patak mentén szép kis tisztások, lugasok várták a kirándulókat. A völgy most már magántulajdon, a telkeket bekerítették és egyre több ház épül, a telek gazdák nem szeretik a háztízszakos kirándulókat, tele van a völgy tiltó táblákkal.

Kirándulásunk célpontja most nem a Gorbó völgye, hanem a Brüll-kilátó. A poligont elhagyva a völgy felé haladó földúton megyünk tovább, bal oldalán, az erdő felől drótkerítés zárja el az

erdőben felfelé haladó csendes, szép erdei szekérutat, sokszor járunk itt régen a Binder-forrás és a Brüll-kilátó felé, láttunk őzeket a patakra menni vizet inni. A kerítés egy részén leszakadt a drótháló, így elindulunk felfelé a régi úton, elhaladunk a teljesen kiszáradt Binder-forrás mellett. Kicsit feljebb valamikor tarkára festett kis vadászház állt, már nyoma sincs. A Binder-forrást 1998-ban foglalta az Akarat (Voința) Sport-Egyesület Turista Szakosztálya, amelynek szervezője és túravezetője volt Binder Lajos. Kicsit haladunk még felfelé és elérjük a Barta-tetőt, innen már rövid séta a Brüll-kilátó, a Dumbrava-gerinc egyik szép kilátópontja.

Ezen a januári napon ködös az idő, nem sokat látunk a tájból, de tiszta időben szép kilátás nyílik a Gorbó-patak völgyére. Egyik kedvenc kirándulási helye volt a kolozsvári természetjáróknak, asztal, padok és tűzhely várta itt a kirándulókat. Sajnos most ezeknek nyoma sincs, a közeli erdőből is sok fát kivágtak. Szerettük ezt a kedves, napsütötte tisztást, előttünk a Gorbó-völgy, a meredek, füves oldalban árvalányhajjat lenget a szél, mögötte az erdős Gorbó-gerinc, azon túl a Gyulai-havasok. A kilátópontot jelző tábla már évek óta eltűnt, csak a szép kilátás maradt meg e kedves helyből. A Brüll-kilátó elnevezését az EKE egykori alelnökéről, Brüll Emánuel (1884–1951) református teológiai tanárról kapta. Nyelv és múlt című tanulmánygyűjteményének III. kötetében így írt róla Szabó T. Attila: „Akik ismerték Brüll Emánuel tudják, hogy szenvedélyesen szerette a természetet. Nemcsak a tanítási szünetnapokon, sokszor hétköznap is kiment a természetbe. Tudatosan vallotta, környezetében élőszóval és ezen túl a toll meggyőző erejével is hirdette, hogy az em-

bernek nem szabad kiszakadnia a természetből, a szellemi munkának meg éppen szüksége van a szabályos időközökben, tütemesen megismétlődő kapcsolódásra mind a testi, mind pedig a szellemi rugalmasság megőrzése érdekében.”

A Brüll-kilátóhoz egész közel van az erdő lombjai alatt a Slamovics-ház, mellette fedett pihenőhelyt építettek a kirándulók. Sokszor meghúzódtunk itt, ha eső esett, nagy melegben árnyékában kerestünk menedéket. A közelben forrás is csordogált. A Slamovics-házhoz piros háromszöggel jelzett turistaut is vezetett a Szent János-kúttól a Papok rétéjén keresztül, de legtöbbször a Gorbó-gerincen haladó kék sáv jelzéssel juttunk a Papok rétéjére, onnan folytattuk utunkat a Slamovics-házhoz. Ma a Papok réteje és a Slamovics-ház közötti jelzett út nem követhető. Évekkel ezelőtt a Dumbrava-gerincen az erdő egy részét kivágták, helyébe egyre sűrűbbé váló bozót nőtt. Egymásra csavarodott száraz, szúrós indák, tövises ágak állják útját annak, aki megpróbál benne utat törni. A piros háromszög jelzés folytatása a Slamovics-háztól a Bivalyos rét alatt eléri a Dumbrava-gerincen haladó, Árpád-csúcsra vezető kék kereszt jelzést, ez a szakasz még járható, megmaradt az erdő és követhető a jelzett ösvény. Erre folytatjuk mi is túránkat, majd a kék jelzést elérve visszafordulunk és a Cérna-forrás tisztásán tartunk rövid szünetet, végül visszatérünk a Papok rétéjéhez, onnan leereszkedünk a Szent János-kúthoz a jelzett úton. A forrástól átkelünk a Plecska-patakon, kimászunk a Diós felé vezető úton, és az erdőn keresztül hazatérünk a Monostor negyedbe.

Mi lesz vajon a Bükk-erdő sorsa a jövőben? A fákat kivágják, ösvényeit benövi a gaz, pusztuló kirándulási helyei feledésbe merülnek, vagy ráébred majd a jövő generáció arra, amire Brüll Emánuel tanított: mennyire fontos, hogy ne szakadjunk el a természettől?

Márciusi bakancslista

- **Március 1. (vasárnap):** Isztolnai felfedezőtúra (18 km, szintkülönbség 400 m). Megközelítés kiskocsikkal, indulás 9 órakor a Flip elől. Szervező: Szima Márton ♦ Hasznos sétával egybehangolt ösvénytakarítás a Gorbó-patak forrásvidékén a Bivalyostól a Monostori negyedig (13 km, 400 m szintkülönbség). Szervező: Kiss János. Bejelentkezni telefonon.
- **Március 4. (szerda):** Hagyományos séta a Páter-gerincen (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János ♦ 18 órától alapszabályzat-módosító közgyűlés a János Zsigmond Unitárius Kollégiumban (fizikum, földszint).
- **Március 7. (szombat):** XVI. EKE-gyereksíverseny. Helyszín: Kisbányahavas üdülőtelep, buszkáti sípálya. Időpont: de. 11 óra. Indulhatnak: 15. életévüket még be nem töltött gyerekek. Versenyszám: gyerek óriás-műlesiklás, a pálya hossza 300 m (1 futam). Regisztrálni március 3-án, déli 12 óráig lehet a síverseny. ekekolozsvar.ro honlapon ♦ Gyalogtúra a Hordós-kúthoz (18 km, szintkülönbség 200 m). Találkozás 8.45 órakor a Flip előtt. Az Alis Grup tordai járatával utazunk Pusztaszentmártonig (Mártinești). Szervező: Csorba Anna ♦ Monostori fenyes – Erzsébet-forrás – Szénégető – Cérna/Vadász-forrás (15 km, 350 m szintkülönbség). Találkozás 9 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Kiss János ♦ Látogatás az Állattani múzeumban magyar nyelvű tárlatvezetéssel. Találkozás 9.45 órakor a Mikó-kert bejáratánál. Szervező: Kovács D. Zsuzsa.
- **Március 8. (vasárnap):** Hangay Oktáv családi síverseny. Helyszín: Kisbányahavas üdülőtelep, buszkáti sípálya. Időpont: de. 11 óra. Indulhatnak: 2, 3, 4 és 5 vagy ennél több tagú csapatok, amelyek tagjai ugyanazon családhoz és ezen belül legalább két generációhoz tartoznak (pl. szülő-gyerek, nagyszülő-unoka stb.). Egy családból származó, de csak egy generációhoz tartozó személyekből alkotott csapatot (pl. csak férj-feleség vagy csak testvérek) nem lehet benevezni. Regisztrálni március 3-án, déli 12 óráig lehet a családisekekolozsvar.ro honlapon.
- **Március 9. (hétfő):** Házsongárdi séta. Találkozás 14 órakor a temető bejáratánál. Szervezők: Kovács D. Zsuzsa és Lőrinczi István. ♦ 18:30 órától választmányi gyűlés és a túravezetői testület tanácskozása az EMT gyűléstermében (Magyar / 21 Decembrie 1989 utca 116. szám).
- **Március 10. (kedd):** Retyezáti barangolások. Vetített képes ismeretterjesztő előadás és élménybeszámoló. Meghívottak: dr. Farkas György és dr. Urák István. Helyszín és időpont: Apáczai Csere János Elméleti Líceum (díszterem), 19 óra.
- **Március 11. (szerda):** Hagyományos séta az István-forráshoz (9 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János. ♦ Gyalogtúra: Gorbó völgye – Bivalyos – Majláth-kút (20 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Fazakas Ferenc.
- **Március 14. (szombat):** Gyulai-havasok: Tőzike-oldal; tőzikevirágzás (17 km, 700 m szintkülönbség). Utazás kiskocsikkal. Szervező: Kiss János. Bejelentkezni telefonon.
- **Március 15. (vasárnap):** Kirándulás a Révi-szorosba barlanglátogatással (15 km). Találkozás 7.15-kor a vonatállomáson, utazás TFC-vonattal. Szervező: Szima Márton. Érdeklődni telefonon.
- **Március 18. (szerda):** Hagyományos séta a Cérna-forráshoz (8 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **Március 21. (szombat):** Hagyományos 20 bükki forrás körtúrája, új útvonal! (18 km, szintkülönbség 600 m, menetidő 6 óra). Találkozás 8.45 órakor az M16-os román opera melletti buszmegállóban. Szervező: Kiss János.
- **Március 22. (vasárnap):** Kerékpáros túra a Berettyó forráshoz, tőzikefényképezés. Utazás Csucsáig/Csucsától TFC-vonattal (találkozás 07.15-kor a kolozsvári vasútállomáson) vagy kisautókkal. Szervező: Szima Márton ♦ Gyalogtúra: Mikes-tető (16 km). Találkozás 8.45-kor az M16-os autóbusz román opera melletti megállóban. Szervező: Pál Gyöngyi.
- **Március 25. (szerda):** Hagyományos séta a Rejtett-forráshoz (7 km). Találkozás 10 órakor a monostori végállomáson. Szervező: Szabó János.
- **Március 28. (szombat):** Nagyenyed, Bethlen Gábor Kollégium (iskolamúzeum, természetrajzi múzeum), magyarlapádi református templom, utána sajt- és borkóstoló. Indulás 7.30-kor a Flip-től. Szervező: Kovács D. Zsuzsa ♦ Gyulai-havasok: Hideg-Szamos Üzem – Bătrâna-csúcs (1208 m); sáfrány (krókusz)-virágzás (16 km, 1000 m szintkülönbség). Utazás kiskocsikkal, érdeklődni, bejelentkezni telefonon. Szervező: Kiss János.

Áprilisi programelőzetes

- **Április 5. (vasárnap):** Vonatos kirándulás a Sárdi-rétre (20 km); kockásliliom-virágzás. Találkozás 7 órakor a vonatállomáson (TFC-vonat indul 7.15 órakor). Szervező: Csorba Anna. ♦ Kerékpáros túra a Sárdi-rétre a következő útvonalon: Bánffyhyunad – Váralmás – Almásköblös – Sárdi-rét (kockásliliomrét) – Magyaránás – Kolozsvár. Letekeredő táv 70 km. Bánffyhyunadig TFC-vonattal utazunk. Találkozás a kolozsvári vasútállomáson szombat reggel 6.45-kor. Szervező: Szima Márton.

Ügyfélszolgálat

- Kolozsvár, Magyar / 1989 Decembrie 21 utca 116. (az udvarban a bal oldali épület), hétfőtől péntekig, 10–16 óra között. Irodavezető: Kismihály Boglárka (0771-535848). ♦ **Pénztár:** az ügyfélszolgálati irodában, valamint a közgyűléseken. ♦ **EKE Fotóklub:** minden kedden 17 órától a székházban (Fürdő / Cardinal Iuliu Hossu utca 20. sz., 13-as ajtó).

Túravezetők, szervezők elérhetőségei

Csorba Anna 0740-407652
 Fazakas Ferenc 0752-640319
 Kiss János 0364-807639
 Kovács D. Zsuzsa 0747-070790
 Lőrinczi István 0747-136310
 Pál Gyöngyi 0742-373546
 Szabó János 0757-220682
 Elnök: Szima Márton 0766-703575
 Titkár: Branea Róbert 0723-400496
 Pénztáros: Molnár Ildikó 0742-471280

EKE-KÖZGYŰLÉSEK

2020. március 4. Alapszabály-módosító közgyűlés
 2020. április 15. Tisztújító közgyűlés

MESÉL AZ EKE

Február 20., csütörtök, 10.30 óra. Kolozsvári Rádió (98,8 FM). Műsorvezető: Maksay Magdolna.